המובטלים צועדים פועלי בית־החרושת ליילנד, החיים מזה חודשים תחת סיוט של פיטורים, נענו להזמנת ההסתדרות ובאו לתהלוכת האחד במאי. בעיתונים נכתב שהם הניפו דגלים שחורים, וגרמו להתפרעויות.

ההסתדרות צועדת בחסות משמר שוטרים צועד רפי כהן, מזכיר מועצת פועלי אשדוד. כהן הזמין את המשטרה, ודרש לפזר את פועלי ליילנד, שבאו לצעוד לפי הזמנתו. למחרת התקבל אצל ראש־הממשלה.

השוטרים מסתערים באלות על המפגינים—וגורמים להתנגשות חסרת־תקדים באשדוד

מרד המובטלים

כוח משטרה גדול ובלתי יעיל, מו־עצת־פועלים נפחדת ועיריה רופסת, ילדי קיבוץ מול עולים חדשים, בנייני פאר מול שיכונים עלובים — כל זה הסתכם באחד במאי באשדוד, בפוגרום שבו גילתה המש־טרה אכזריות בלתי רגילה.

★ ★ ★

טלפון שבור

ערב האחד במאי הגיעו אל מועצת פועלי אשדוד ידיעות, כאילו מנסה קבוצה של מובטלים להפריע לתהלוכה ה־הסתדרותית. רפי כהן, מזכיר מועצת־הפוע־לים, יושב באשדוד על חבית אבק שריפה מזה כמה חודשים. כל מחוסר עבודה מאיים לשרוף את לשכת־העבודה, אי את בית־ה־הסתדרות, וכל מכה חדשה של פיטורים מסעירה ומלבה יצרים של כאלף מובטלים ומשפחותיהם. בעיר קטנה כאשדוד, בה יש 6500 מפרנסים בלבד — זה מספר עצום.

מועצת הפועלים נבהלה, והזעיקה מש־טרה. המשטרה עצרה אדם בשם זגורי, ער־כה אצלו חיפוש ומצאה 20 מטר בד שחור. האיש התכונן כנראה להניף דגלים שחורים. בזה הסתיים למעשה תפקידה של המשטרה. יכלה לבצע את זה יחידת המשטרה המקו־מית, אבל טלפון שבור באחת החלליות, בין מועצת־הפועלים ומפקד מחוז הדרום של ה־משטרה, גרם לניפוח והגזמה, והביא לאש־דוד 400 שוטרים מזוינים באלות ומגינים.

כוח משטרתי גדול כל כך, בעיר קטנה כל כך, הסעיר מיד את הרוחות. אנשי ה־מועצה־המקומית ומועצת־הפועלים שמחו ל־העביר את האחריות לידי מפקדי המשטרה.

במקביל, וללא קשר לכל הפעילה המש־טרתית, סערו הרוחות גם בבית־החרושת ליילנד. מזה כחודשיים יודעים פועלי המיפ־על ש־90 מהם עומדים להיות מפוטרים. הפיטורים, שעמדו להתבצע ערב דפסח, ניד־חו, „כדי לא להעיב על שמחת החג", כפי שהגדירה זאת ההסתדרות.

אך למעשה גרמה הדחייה לעצבנות גו־ספת. כי 300 פועלי המיפעל חששי כולם, ואיש מהם לא ידע מה יהיה גודלו בעוד כמה ימים. כך הרגישו את עצמם כל ה־300 כמפוטרים. משכורתם הממוצעת היא 400 לירות לחודש, והמשפחה הממוצעת התלויה בכל פועל היא בת שש נפשות. לכן — פיטורים פירושם אסון מיידי.

פועלי ליילנד קיבלו ממועצת פועלי אש־דוד הזמנה, להשתתף בהמוניהם בתהלוכת האחד במאי. הם לקחו את ההזמנה ברציניות, מה שאינו מקובל בתהלוכות הסתדרותיות, בהן מביאים נואמים מתל־אביב, וצועדים — מקיבוצי הסביבה.

אנשי ליילנד כתבו כמה סיסמות עניינ־יות, כמו „הלאה מדיניות האבטלה", והגיעו ל־מקום הריכוז שנקבע על־ידי ההסתדרות. שם התרכזה כבר התהלוכה של מועצת ה־פועלים, עם רפי כהן בראשה, שמנתה כ־40 מבוגרים וכמה עשרות ילדי־קיבוץ מה־סביבה.

בשעה המיועדת החלו פעולי ליילנד לצ־עוד. כל מרירותם התבטאה עד לשלב זה בכך, שלא המתינו עד שמזכיר מועצת־הפוע־לים יצעד בראש.

בסיכסוך קל זה, בין מזכיר מועצת־הפוע־לים לבין הפועלים עצמם, החליטה לפתע דווקא המשטרה להתערב, ודווקא בעזרת כוח של פרשים נושאי אלות, שדלק אחרי הצוע־דים ודרש מהם להתפזר. היה זה הניצוץ שהיה דרוש כדי להצית את אשדוד.

★ ★ ★

המזכיר צועד בראש

מישהו מן הצד זרק אבן, שוטר הרים אלה, סוס־משטרה פגע במפגין, עוד אבן נזרקה — והפוגרום התחיל. השוטרים הסתערו מייד על נושאי הסיסמות, חבטו בידיים שהחזיקו בהן וקרעו אותן. למה? לא ברור.

תוך כמה דקות איבדה המשטרה את ה־שליטה על המצב. תהלוכת האחד במאי נשכחה, ופועלי ליילנד חדלו מלהיות במרכז הפעילות. הקהל הרב, שבא לחזות בתהלו־כה, הפך להמון מפגין. פרשי המשטרה הסתערו עליו, ושוטרים היכו אותו ב־אלות ארוכות. מחסומי המשטרה לא יכלו לעצור אותו. ההמון הגיע דרך רחובות צדדיים אל בית ההסתדרות, שם לא נמצא באותו רגע אף שוטר, והחל לנתץ את ה־במה, מעליה עמדו לנאום עסקני ההסתדרות. אחד מפעילי רפ"י באשדוד קרע את חוטי הרמקולים, והתיזומורת, שהשמיעה מארשים תגיגיים, השתתקה.

עתה, החליטה המשטרה, הגיע הזמן ה־מתאים לקיים את תהלוכת ההסתדרות. עם שרשרת שוטרים מכל צד, שתי ניידות ב־

„הוא נהרג!" מפגין שקיבל משוטר מכה באשכיו, שוכב מתעלף בתוך קהל האלפים. השמועה, כי הוא מת, הסעירה את הרוחות שבעתיים. יו"ר המועצה המקומית, אבנר גרעין, שבא לראותו — הותקף. שניהם חולצו על־ידי המשטרה.